

II

MARINKA

Vale láska ošemetná!
Adieu! – Lebe wohl!

Stará píseň; má známou notu

5

OUVERTURA

„Vzešel máj! hlubokých muži želů!
tvou proč bledost ještě kryje tvář?
V přírodu jdi, – zlatá slunce zář
růže líctm, poklid vrátí čelu!“

10

Vyjdu v slunce. Nad luhy zkvětlými
na západu jeho zář se skvěla;
i tvář má se v jeho lesku rděla,
zdobená co růžemi novými.

Sklesna v prach za sluncem rozstru ruce;
borů šum, slavíka klokotání
k němu nesou moji touhy lkání;

15

konec zdál se blízký moji muce.
Zašlo slunce. Tma splynula šedá,
a má tvář jak jindy byla bledá.

20

DĚJSTVÍ PRVNÍ

Máji! ó máji! – krásný máji!! – V obejmutí tvém plesá
znovu živoucí země! Však běda, že žádný cit tak čistý není,
aby nebyl smíšený s citem sobě odporným! – Jako v potě-

šení pocestného, vidoucího ponejprve rozkošnou při cestě své krajinu, se mísí žalost brzkého s ní rozloučení, jako v sladkost prvního políbení ihned hořkost posledního vplyne, tak i při vši radosti a plesu země z příchodu tvého, krásný máji, tvář její jeví smutek a bol brzkého s tebou se rozestání, a srdce mé jí co ozvěna zhluboka odpovídá! —

Jaké to hemžení lidstva rozličného! Strakatý ženský šat míhá se temným oblekem mužským. — Vpravo vlevo pozdravování a poklony. — Kanálská zahrado, tvá sláva znovu se zdvíhá obživlými stromy; krásotinky pražské znovu k obvyklým se do tebe hrnou schůzkám! Tuto hrdě si vykračuje dáma v opéřeném klobouku po boku štíhlého jonáka, zakrucujícího si mladá, krátká vousiska a řinkajícího dlouhýma ostruhama, které uvečer po návratu odsud mnohá ženština proklínati bude, svlíkající se z jediného svého svátečního šatu; dále ještě hrději se prochází nějaká paní děvečka ve velikém čepci po straně vojákově; zde zas hustým tlumem se tlačí, malinkou hlavu vstrčenou majíc v ještě větším děveččina čepce klobouku, městská dcerka s řeznickým tovaryšem, ohlížejíc se za davem studentů, který se za dlouhou řadou nastrojených dívek valí. Právě podle vůle své v největší tlačenici dostihnou studenti řadu dívek a jedenkaždý z nich považuje se za šťastného, jestli aspoň o šat neb o ruku své milenky lehkým dotknutím mohl zavaditi. —

Jaké to hemžení lidstva rozličného! — A nad celým tímto sborem láska rozprostírá peruš svou, jako hudba, po celý den uprostřed rozlehlého místa před kafírnou hrající, poslední názvuk nad obsazenými stoly; jako jasný večer různé červánky nad zelenými zahrady stíny po přešlém, parném dni.

Ruka mne bolí od smekání klobouku; poodejdu stranou ze sklepení stromoví toho pod modré klenutí večerního nebe. — Jsem sám.

Nad polouschlou travou širokých mezí zní melancho-
lické bzučení večerních much; slunce zachází za temno-
sesinalý Petřín. Šumot zahradou se procházejících jen co
dalekých hučení vod se nese večerním tichem. Bezoví a kvě-
toucí jasmín jakoby umírající sladce zavání, z jehožto stínu 5
brzo slaběji, ba hlasněji se ozývají písně slavíka opěvajícího
lásky žel. Kráčím při záhonech vedrem denním zpražených
květin cizokrajných, které ze svého podnebí v cizí kraje
přenešeny, přátelsky korunku svou tulí v lůno neznámé jim
matky, v chladný hrob na cizí zemi; neb půda jim nepří- 10
měřená neživí smutný květ. Vzdálené, prodloužené zvuky
rohů lesních, zaznívajících z procházek Wimmerovských,
kolébají se nad nimi a večerní zvonění ze sto věží rozlehlé
Prahy bije smutně v ucho mé.

Jaká to směšná postava! – Dlouhý vyzáblý muž, v čer- 15
vený veliký kabát starého kroje a v takovětěž až po kolena
sahající spodky oblečen, sedí na mezi osamělé pěšiny. Obuv
jeho, krátké široké boty, byly nataženy na vysoké, spravo-
vané na mnohých sice místech, přitom však čisté bílé pun-
čochy; – dlouhé pletené vlasy byly přes rameno na prsa 20
přehozeny. Veliké cípy bílého šátku visely na modrou,
stříbrem vyšívanou, teď však již velmi sešlou vestu. Před
ním na zemi ležel třírohý klobouk, po pravé straně slaměná
mošna a na ní housle. – On žebral.

Proč ale sem zasedl? – Tudy málokdo šel; touto osamělou 25
pěšinou – kdo sem zabloudil? Tam mezi stromovím tolik
lidstva, a on zde? – Snad se domýšlel, že v procházejícím
se davu každý, spatřiv žebrajícího, sám k sobě praví: „Mne
neprosí; jest nás zde mnoho; nedám-li já mu, dá mu jiný!“
a tak jeden s druhým bez udělení dost malé almužny že 30
přejde, kdežto naproti tomu zde, kam jen časem jeden po
druhém přicházel, on jednoho každého zvlášť mohl prositi,
v kterémžto pádu z většího dílu každý, třeba ne z dobrosr-
dečnosti, třeba jen, že studem jakýmsi neb některým jiným

citem puzen, něco mu poskytnete? – Snad se styděl veřejně žebroti? – Či snad věděl, že na osamělou tuto stezku citlivější z procházejících se nastoupí, a takový že, má-li sám co, zajisté dá, a rád dá? –

5 Celá postava jeho, vyzáblý, dlouhý obličej, pravily to první; – vysoké, hrdé čelo to druhé; – než modré veliké oči jevily, to poslední že jest příčinou oddálenosti jeho od davu cituprázdných měšťáků v tuto tichosti a citlivosti říši.

Pozoruje ho, zůstal jsem za nějakou chvílku opodál státi.

10 Kdykoliv někdo se blížil, upřel podivný žebrák tento bystré oko své v oko mimojdoucího; buďto vzal housle do rukou, buď ne; a nikdy se nezmejlil. Hrál-li na housle, vždy něco dostal, nehrál-li, nedostal ničeho. Zpozorovav to, byl jsem na rozpacích, mám-li kolem něho jíti neb ne, nemaje ničeho,
15 ho, co bych mu, jakkoliv rád bych to byl učinil, mohl dáti; a viděti člověka, který poníživ se žebrotí, neobdarovaného, bylo mi odjakživa velmi odporné, aniž se mohu dosti vyjádřiti – podivné.

Uzpurniv, jak daleko jsem mohl, oko své, kráčím vpřed,
20 strachuje se, zdali po houslích sáhne. – Proti obyčeji svému neopřel na obličej můj oko své; ani na mne nepohledna, hledal pilně cosi v kapsách vesty své. Jdu okolo něho. On zvedna hlavu, volá na mne jménem mým. Zaražený obracím se k němu, a vyzáblá, kostnatá ruka jeho podává mi
25 složený papír. Vezmu, jdu dále; on zvedne housle své, na kterýchžto dříve vždy jen jakž tak skřípal, a několik velmi smutně pronešených, čistých, jakoby prosících zvuků neslo se lahodně večerním zápachem tiché krajiny.

Já se ohlédnou; nikdo nepřicházel, on hleděl za mnou;
30 tedy mne se týkala prosba tvá, pomyslím, a sotva zajdu v nízké křovisko, již jsem otevřel obdržený lístek. Vydržený, třesoucí se zvuk houslí jeho končil smutnou píseň co jednoduchá, celé hudby hodná dohrávka.

List byl ženskou rukou čistě psaný; na druhé straně bylo

někdy něco rejsováno, což se písíci list tento jen tak daleko smazati zdařilo, že nebylo více k rozeznání, co tam rejsováno bylo. Psala v nasledující smysl. Někým, snad některým z mých známých neb jakým jiným způsobem dostaly se jí, hudbu nade všechno milující, některé z mých písní v rukopisu, dále po vůli její i některé jiné ze spisů mých obdržela; a tak z mých prací mne poznavši, žádala si též i osobně mě poznati. Již dlouho neuzdravitelně na souchotiny nemocná neznala jiného prostředku, nežli že mne listem tímto – od otce jejího, jak pravila, doručeným – žádala, bych ji zítra v bytu jejím navštívil. Udaný byt byl na Františku za klášterem svaté Anežky; nízký domek v ouzké uličce, druhý od rohu. Celý list byl plod hlubokého smutku a nesmírné ve mne důvěry, že vyslyším žádosti v něm vyřknuté; musila mě dobře, velmi dobře znáti. – Zasmutnělý zůstana státi, hledím v list v rukou sevřený pevným okem, bez hnutí těla, možno i bez myšlenek; aneb snad probudiv se z nich, o nich jsem zapomněl. Zvuky houslí provázely mne po stezkách zapomenutí mého.

„Ei, da haben wir ja unsern Malkontenten!“ ozvaly se hlasy a sbor známých študentů valil se ke mně.

„Bei Gott, ein Liebesbrief. Laß sehen!“ zvolá jeden chá-paje se listu.

„Nech státi!“ vzkřiknu, a chopiv ho za prsa i mrštiv daleko všetečným, spěchám domů. Mně byl list tento svatý. – Vítězné zvuky hudby a smích pozůstalých nesou se za mnou. Přijdu domů a samoten sedím hlavou o stůl opřený v hlubokých myšlenkách.

(Opona noci spadne.)

INTERMEZZO

Temná noci! jasná noci!

obě k želu mne budíte.

Temná noc mne v hloubi tiskne,

5 *jasná noc mě vzhůru vábí;*

temné hlubiny se hrozím,

ach! a k světlu nelze jíti.

Vy hvězdy jasné, vy hvězdy ve výši!

K vám já toužím tam světla ve říši,

10 *ach a jen země je má!*

Člověkem jsem; než člověk pohyne;

ve své mě lůno zas země přivine,

zajme, promění a v postavě jiné

matka má, země, zas mě vydá!

15 *Vy hvězdy jasné, vy hvězdy ve výši!*

K vám budu toužiti světla ve říši,

ach a jen zem bude má!

Květinou-li mne životu navrátí,

list můj i květ můj se k světlu obrátí;

20 *však ach, jen země zas tma mne uchvátí,*

světla ve stány jíti nedá!

Vy hvězdy jasné! — Vy hvězdy ve výši! —

DĚJSTVÍ DRUHÉ

Noc přešla a uplakané jitro vzešlo nad probuzenou Prahou. Já jsem ještě za tmy vstával, chystaje se k návštěvě,
 25 o jaké se mi, na rukou u stolku spícímu, po celou noc snilo. Srovnal jsem si vlasy, přičesal licousy kolem obličeje a načernil jsem vousiska nad i pod pyskama. Bylo osm hodin na Staroměstské rádnici dne 10. srpna 1833, kdy jsem, pře-
 30 cházeje Staroměstské náměstí, k Františku se blížil.

Za čtvrt hodiny byl jsem na Františku; deštivé oblaky přešly a jasné slunce, slibující parný den, hrálo po vlnách Vltaviných. Kolem někdejšího kláštera svatě Anežky přišel jsem brzy na místo naznačené.

Byl to malý, nízký domek v ouzké, zábradlím přepažené uličce, v kterou po malém kopečku vyšlapaná cestička vedla. Hluboká, široká strouha táhla se uličkou před tím domkem a jednotlivé prkno sloužilo, jako zdvihací most v pevný hrad, za přechod v nízká dvírka jeho. Přespríč uličky od toho domku k jinému, jemu podobnému na protější straně, byl provaz natažen a parné slunce hrálo po rozvěšeném na něm prádle, které však již velmi sešlé bylo.

Několik uličníků spouštělo jednoho z druhů svých, na provaze jako závaží se houpajícího, v hlubokou strouhu pro mič, který jim opodál hrajícím do ní byl zapadl. Vtom z domku toho vystoupila polonahá ženština, jedinou sukni přes rozhrnutou košili a na hlavě plachetku proti slunci zavázanou majíc; i spatřivši, jak hlučný sbor nadějí její v hlubokou strouhu vpouští, hnala se po ouzké lávce, nerázným hrozcím koštětem dobyvatelům pokladu svého, kteří blízké, ne sice hromo-, ale přece bití uhlídavše, na outěk se dali, nešťastné závaží v strouhu pustivše, které ihned až po krk v strouze se pohroužilo.

Rozlícená matka nadějí svou, pro lepší zdar pohnojenou, jako psíka na provaze vysmejkla, a za hromosvod elekteričnosti své jej považujíc, co Jupiter druhý blesky svými do něho mlátila, až kolem stříkající z něho bláto vyvěšené prádlo jí nečistě vybělilo. Posléze se nebohému hromosvodu přece zdařilo utrhnutí se, který ihned dosáhnuté svobody ne zle užívaje do řeky pospíchal. – Utichlé jsem se doptával po příbytku dívčiny mně píšící a maně jsem našel v ní matku její, která právě poblátěného bratříčka mého přes noc utvořeného ideálu vybělila, nemohla pochopiti, proč by takovýto pán, kterého pro neobyčejný oděv za cizince drže-

la, se po té, jak se s důmyslným usmáním vyjádřila, nedochcípělé děvce doptával. Nehrubě s takovou odpovědí spokojený kráčel jsem po houpajícím se prknu v nízký domek a brzo se na lehké klepání moje u malých dveří jemné
5 „Vstupte“ ozvalo.

Stál jsem v malém pokojíku. Na měkkém sedadle, s hlavou v ruku opřenou, seděla ona. Ano, to byla ona! – to byla Marinka! – Kdo viděl Goethovu Mignonu od Schadowa malovanou? – Tak byla Marinka, rovně tak! – a jména Marinka i Mignon hrála na neurčitých pyskách mojich,
10 kterým bych ji z jmen těchto měl pojmenovati. Já neviděl nic kolem sebe než ji; – tak byla se mi zjevila ve snách mých, tak žila v duchu mém; tak jsem uvykl ji milovati v obraze Mignony.

15 Černé, prosté vlasy padaly v těžkých kadeřích kolem bledeho, vyzáblého obličejce, který znak veliké krásy nesl, na bílý čistý šat, jenž nahoře až ke krku zapjat, dole až k malé lehounké nožce dosahoval, vysokou, štíhlou jevě postavu. Černý opasek svíral outlé tělo a černá sponka přepínala
20 krásné, vysoké bílé čelo. Nic ale nedosáhlo krásy plamenných černých, hluboko pod čelem ležících očí; ten výraz smutku a touhy žádné péro nenaznačí.

Zaražený zůstanu u dveří státi; – ona lehko pozdvihla hlavu, a smutným mě pozdravujíc usmáním, pravila: „Já
25 vás již znám. Neviděla jsem vás sice nikdy, ale oko vaše v této chvíli všecko mi praví, cokoliv kdy ruka vaše psala.“ Dost možná, že tomu tak bylo; neb já v této chvíli nevěděl jsem, co oko mé činí, – já jsem neviděl ničeho a obyčejná smělost zcela mne opustila. Po chvíli k sobě přišedšímu
30 pokynula mi k sezení, a já vezma nízkou stoličku posadím se; – ó, já bych byl před ní klekl!

Teď teprva ohlídnu se po sednici. Smutně to zde vyhlíželo, a dlouho jsem nemohl bídne vůkolí s postavou, pohledem a oblekem jejím srovnati. Roztlučené okno bylo papí-

rem zalepeno a nad rozlámaným stolkem rozestřel malý pavouček jemné síť své po zčernalé mokré stěně. V koutě stála třínohá židlička mimo stoličky bez lenochu, u polozbořených kamen jedině prázdné sedadlo. Vzadu stálo zpu-
křelé, bídné lůžko rozestláno a několik hlíněných bílých
talířů, zeleně a temně přibarvených, na malé policiče nade
dveřmi bylo ostatní nářadí, naproti kterému velké, náklad-
né fortepiano, blíž okna postavené, mě u velikou pochyb-
nost postavilo, zdaž dívku tuto za chudou považovati, čili
dle obleku jejího posuzovati mám.

Mluvili jsme málo, ale pevně jeden na druhého hleděl; onen hudebník, – proč se vzpouzí péro mé to psáti? – onen – žebrák v Kanálské zahradě byl jí otcem, otcem dobrotivým. – Někdy bohatý, sklesl bezvinně v tak velkou chudobu; – a jsa vdovcem i domnívaje se, že by žádný jeho nemocné Marince tak věrně neposloužil, oženil se po druhé; než macecha její, s kterou jsem při vchodu mluvil, jen samých nátisků jí činila a nešťastná Marinka neměla pro potěchu svou nic než z někdejšího bohatství pozůstalé fortepiano, a jak mně pravila, spisy mé. Po chvíli jsem seděl při ní na malé stoličce a ona mi rozhrnovala lehkým prstem vlasy s čela. My jsme se znali dávno, my jsme rozuměli jeden druhému i beze slova promluvení. Ona mi vyřkla svou dávnou touhu mě seznati, leč jen vědomí, že zítra již dalekou cestu chci nastoupiti, a blížící se do honu konec života jejího donutil ji, ač mě a povahu mou dobře znala, ku kroku směššímu. Ona věděla, určitě věděla čas, v kterém nevyhnutelně pojití musí; čas ten nebyl daleko, a přece mi vyjevila, jak náramně miluje život tento, jak trudno jí v tak mladém věku tak krásnou opustiti zem.

Já nebyl v stavu ani slzy umořiti, a proto tím hůře svírala bolest prsa má. Stranou skloniv hlavu na sepjaté ruce, zůstal jsem velmi smutný ležeti; – ona vstavši blížila se zdlouhavým mdlým krokem k fortepianu, jehožto líbý zvuk až

posud nevychází z myslí mé. – Hrála! – ó jak smutně! jak smutně! – Hra její zdála se mi býti úvodem k některé písni; zvedna hlavu ohlídnu se po ní. Obraz nezapomenutý. Až posud vidím bílý její šat, černou sepjatý páskou; až posud
5 mi v očích tkví outlá nožka její, řídicí silnější neb jemnější zvuk stroje; až posud a vždy zřím bledý, smutný, krásný obličej tento, tyto černé kadeře, padající kolem velebného čela, přepjatého černou sponkou, a o tom smutném výrazu černého oka i v hrobě někdy sníti se mi bude. Outlé prsty
10 sotva se dotýkaly jí spřízněného stroje a struny, jak by jí rozuměly, mluvily tak smutně – tak smutně – co oko její. Ona zpívala. – Mou píseň. Tato postava, líbozvuk fortepiana, krásný hlas a píseň, kterou jsem, sám nejhloběji cítě, psal, – kdo to pochopí, zná bouři citů mých, jaká ten-
15 kráté hrozila rozbíti prsa má.

Sladké, líbezné zvuky provázely nasledující zpěv:

*Tam na hoře holoubátko
smutně sobě štěhotá:
„Komu, komu to poupátko,
20 komu smutné zakvětá?“*

*Odpovídá keř růžový,
líbá vůně jeho hlas:
„Komu vzejde květ májový,
(Velmi smutně) nežli z hrobu, z hrobu zas?“*

25 Hlas jí nestačil pro bolest srdce; neplakala však. Po malé přestávce zpěvu, vyplněné truchlými zvuky fortepiana, zpívala takto:

*Sotva slunce že zapadne
modravé tam za hory,
30 též i kvítek můj uvadne
bledé Lůně navzdory.“*

*Zaplakalo holoubátko,
zavrkalo večerem;
klonilo hlavu poupátko,
sklonilo ji za šerem.*

*A kdy pozdě pominula
jasna slunce krásná moc,
též i poupě obvinula
pustohustá, čirá noc.*

5

Žalostivě končilo fortepiano, temněji a temněji, až posléz jako by usnul smutný jeho hlas. Já jsem se probudil z hloubí zapomenutí svého; polomrtvý spěchám odtud, mně nelzelo zde vydržeti. „Hynku!“ zvolá její jemný hlas; obrátím se k ní, ona rozejpala ruce za mnou, v krásných očích ani slzy nebylo; sklesnu zpět k nohous jejím, vřelé čelo kryje v jejím klínu, cítil jsem rámě její kolem šíje mé.

15

„Tys jediný, co se mnou cítí!“ zašeptla. „Ty jediná, co mi rozumí!“ chtěl jsem odpovědět, ale nelzelo mi slova vyřici; násilím se vztýčiv, spěchám odtud. „Přiď opět! přiď ještě dnes! přiď jistě!“ volala za mnou.

Za strouhou poroučela se mi rozdrchaná matka její, zapírajíc postříkané prádlo; bratříček s ostatními hráli na špačka.

20

Přešel den a večer nastával, večer před odchodem mým na pouť v hory krkonošské. Po druhé dnes přicházel jsem po řece na František a za Svatou Anežku. Bylo opět po bouři, jednotlivé těžké kráपěje tvořily maličká kolečka po hladké Vltavě a bouřlivé mraky zapadaly, zlatě broubeny zacházejícím sluncem, za protější kopce. Baby vynášely ve velikých nůších hlíněné nádoby z právě příploulé lodě od řeky nahoru; a chlapani, nedbajíce na vysoké bláto, hráli obvyklým způsobem až po lokte a kolena vyhrnutí v mič, s velikým křikem a hřmotem se smějíce, kdykoliv některý z nich na kluzké půdě v blátě se povalil.

25

30

Několik bab, které ve dne žebrajíce uvečer, nežli do svých děr k spaní zalezou, dobrodince své přetřepávají, vynášelo z ouzské uličky dlouhé lavice, sesedající se na prostranném místě k večerní rozprávce; dobře jsem rozeznal
5 mezi nimi matku Marinky, rozcuchanou a umazanou; na nerozčesanou hlavu měla nasazenou černou kukli s potřhanými krajky, na špinavé, bosé nohy měla natažené krátké mužské boty a cíp od šátku na krku visel přes levé rameno, nepřikrýváje ani černý krk ani na zádech velikou v košili
10 díru. Právě počínala jedna z bab s velikou živostí sen svůj vypravovati. Byla to vysoká postava, stářím trochu nakřivená a shrbená; jednou rukou o malou berličku podepřená stála na malém kopečku něco výše nade druhými; ostatně byla bosa, rozhalená, jedinou, roztrhanou, velikými květy
15 potisknutou sukní přioděná, – s hlavy, velikým šátkem jako turbanem obvinuté, padaly šedivé vlasy kolem vyzáblé, vraskovité, vousaté tváře. Tak stála v záři zapadajícího slunce. – Právě když jsem okolo přicházel, vztýčila se rovně vzhůru a třesoucím se, ale silným hlasem slyšel jsem ji
20 sledující slova pronésti: „Zajisté! zajisté pravím vám, že jí neuhlídáte více!“, co zatím matka Marinky, k výkladu přihotovené přehýbajíc karty, dutým, osudným hlasem volala: „To samé, to samé se i mně zdálo!“ „To je jedenáctka a čtyřecet plná, paní Ančičko! ať nerodím, jestliže ne!“
25 volala jiná babice na konci lavice; „já přisadím groš!“ – „Já také!“ – „Já také!“ zvolal sbor bab. Z uličky zněly zvuky fortepiana a hlas Marinky zpíval:

*Komu vzejde květ májový,
nežli z hrobu, hrobu zas?*

30 Přes kluzké prkno vešel jsem v dům a v sednici. Marinka – Mignon – Marinka seděla jako ráno při fortepianu zpívajíc píseň:

Tam na hoře holoubátko.

Právě končila; – já jsem sedl beze slova promluvení u Marinky, položiv hlavu v její klín; lehkým pohlazením přejela bílá ruka její tvář mou, a pak opět budila hlas odpovídajících jí strun, přecházejíc v píseň jinou. 5

Já jsem byl velmi smutný; ona zpozorovavši to, přestala v hraní tázajíc se mne, co mi schází?

„Zítřa odcházím na dalekou pouť, abych prošel temné doliny nebenosných hor; kdo ví, kdy se vrátím, a ty se tážeš?“ – odpovídám jí. 10

„Ty jdeš na dalekou pouť!“ praví ona; „na dalekou pouť – a já – – Co tě tam vábí?“

„Dané slovo mě váže jíti k příteli nemocnému, který mne tam u paty hor očekává.“

„Kdy půjdeš?“ 15

„Dříve než slunce vyjde.“

„Než slunce vyjde,“ opakuje ona. „Ó jak by mi blaze bylo,“ mluvila dále, „jíti s tebou; tam v klínu přírody, v stínu nebenosných hor, při spádu jarých vod neb ve věčné tichosti říší po straně tvé vidět planoucí zoře mladého jitra, 20 aneb spatřiti, jak v růžových červácích umírá mdlý den, rozesílaje růžové věnce po zsinalých čelách mrtvých velikánů –“

Já jsem se stal vždy smutnějším. „Marinko!“ pravím, „Marinko! – slunce je hluboko pod námi! musím jíti! – 25 Vycházející slunce mne musí viděti daleko za Prahou. Až se vrátím, snad ještě v měsíci tomto, navštívím opět tento byt –“

„A cizí,“ doložila ona, „neznámá tvář přicházejícího zarazí poutníka a podívá se, že hledá té, které již dávno 30 není; s neurčitým usměchem uhlídá slzu v oku outrpného příchozího a bez citu hledí potěšiti zsmutnělého s obvyklým „Dnes mně, zítřa tobě!““

„Marinko!“ zvolám a vzhlednu k ní; měsíc právě vystoupil nad protější dům a světlo jeho padalo roztlučeným oknem na postavu Marinky; bílý její šat byl co stinný oděv ducha, co sněhobílá zář a černé vlasy její co temná mlha
5 na vrcholku sněžných kopců.

„Marinko! kde ty budeš?“ táži se. Ona sáhla v struny a mdlým polouduseným hlasem zpívala sloku z národní písně:

*Tam za horou, za lesíčkem
zpívají v sboru kněží;
tři kroky za kostelíčkem –*

Poslední řádku sloky té nelzelo jí dozpívati, jen fortepiano proneslo nápěv písně té, ona dutým, hlubokým hlasem dokončila:

v hrobě tvá milá leží –

a sklesnouc v náruč mou položila tvář svou na horoucí čelo mé; ona věděla pevně, že se neuvidíme více.

„Marinko, buď s Bohem!“ pravím namáhaje se pokojně vyhlížeti.

„Sbohem!“ odpoví ona a jaksí slavně stojí přede mnou v celé kráse své; já se shýbnu k ruce její, než ona sehne se na prsa má, a první i poslední políbení hořelo na rtech mých. Forteplano, jako by samo od sebe počalo, hrálo píseň:

Tam na hoře holoubátko.

V pablesku měsíce seděl při něm dlouhý vyzáblý muž, v červený veliký kabát starého kroje a takovéto až po kolena sahající spodky oblečený. Obuv jeho, krátké boty, byly nataženy na vysoké, spravované na mnohých sice místech, přitom však čisté bílé punčochy; – dlouhé pletené vlasy byly přes rameno na prsa přehozené. Veliké cípy bílého šátku

visely na modrou, stříbrem vyšívanou, teď však již velmi sešlou vestu. Byl to otec Marinky; jeho dlouhé vyzáblé prsty čarodějně vábily zvuky ze strun fortepiana.

Jako omámený vyběhnu po ouzské lávce, podrazím nohu lavice a rokující baby valí se v hromadu jednu; vrávoraje 5 překotím opodál stojící hrnky hlíněnými naplněnou nůši a ta se kácí za babou, která ji právě z lodě vynesla, sypajíc střepiny, a valí se s kopce nazpět dolů k řece; já pak pustiv peníz za náhradu určený běžím odtud.

„Proklatý flamendr! – Ztřeštěnec čertový!“ – a mnohem 10 horší přezdívky nesou se zároveň se sborem při matkách dříve usedlých a zdřímajecích uličníků; jeden z nich hodil po mně mičem, za nímž brzo množství bláta a kamení následovalo. – Třetí den byl jsem na horách. –

Kdo šestého září roku 1833 při slunce západu byl na no- 15 voměstském svatém poli, bude se pamatovati na mladého pocestného, který v šedivý pocestní oděv oblečený, černými vousy zarostlý a hlavou o svůj vak opřený ležel na zdi hřbitovni. To jsem byl já; – vracuje se z hor krkonošských a domnívaje se, že Marinka již zde v tichém odpočívá 20 snu, odpočinul jsem též, rozesílaje zraky na náhrobky posledními pablesky slunce zbarvené.

Blíže zdi byl nový zvláštní hrob otevřen, v který ozdobnou černou vpouštěli rakev; množství příbuzných plakalo zemřelého. 25

Opodál byla šachta. Malá dětská rakev při ní ležela a několik malých dětí hrálo si po ní; jen jedno z nich mělo hla- vinku na ní položenou, jako by poslouchalo, jestli se bra- třiček tam uzavřený nehýbá. Po přikrytí hrobu při zdi odešel kněz dětskou při šachtě rakev pokropiti; poučené přito- 30 mnou ženštinou házely dívky malé hrstě hlíny na spuštěnou rakev. –

Teď novou rakev přinášeli hrobníci k šachtě; směšná postava, dlouhý vyzáblý muž v červený veliký kabát sta-

rého kroje a takovéto až po kolena sahající spodky oblečen kráčel za ní, rukou sevřenou buď prach, buď slzu stíraje s opálené tváře. Pod pravým paždím mačkal třírohý klobouk, pod levým měl slaměnou mošnu a v ní housle.

5 Sprostou, žlutou rakev nepokropenou vpustili v šachtu, a jako by někdo šeptal v ucho mé, znělo mi hluboko v duši: „Ona tebe očekávala!“ Skočiv se zdi, spěchám nastávajícím šerem do procházek Wimmrovských a Žitnou branou v temnou Prahu. – Za několik dní slyšel jsem o starém muži,
10 který na novoměstském hřbitově tak smutně na housle hrává; a po měsíci roznesla se pověst po Praze, že na Dolejších ložkách vytáhli mlynářští utopeného. Ležel před sedmým na lavičkách. Dlouhý vyzáblý muž v červený veliký kabát starého kroje a takovéto až po kolena sahající
15 spodky oblečený. Obuv jeho, krátké boty, byly nataženy na vysoké, spravované na mnohých sice místech, přitom však čisté bílé punčochy; – dlouhé pletené vlasy byly přes rameno na prsa přehozené. Veliké cípy bílého šátku visely na modrou, stříbrem vyšívanou, teď však již velmi sešlou
20 vestu. Před ním na zemi ležel třírohý klobouk, po pravé straně slaměná mošna a na ní rozmoklé housle. Žádný se k němu nehlásil, a zapomenutého bez rakve zakopali v šachtu.

FINALE

25 Vale láska ošemetná!
Adieu! – Lebe wohl!

Stará píseň; má známou notu.

*Dobrou noc, ó lásko! zlatá číše,
naplněná smrtonosnou slastí!
30 Tvoje krásná, klamuplná říše
nebude již nikdy mojí vlastí!*

Miloval jsem na noc vzešlé světy –
jasné světy zjitra doplanuly.
Miloval jsem zjara krásné květy –
bujné větry pryč je zavanuly.
A tak vše, co radosti mi neslo,
láskou mojí v brzku zkázu kleslo!

5

Ještě jednou v mladosti mé kraje
zpět mě vedlo mdlého slunce zlaté;
v snů mých říši, ony stíny svaté,
kde jsem bloudil, jako dítě hraje.
Mrtvo kolem – pustota jen pouhá.
„Vše mladosti mé uvadlo kvítí?“
„Bez slunce květ nemá vznik ni žití;
slunce zašlo a noc byla dlouhá!“

10

Pláči hořce. „Proč, ó slunce jasné,
an tě sotva mdlý můj zrak uhlídá,
již tvá záře zase mi zahasne?!“
„Hasne! hasne!“ ohlas odpovídá;
a již tma se kolem rozprostřela.
Chtěl jsem kvítí – noc jen slzy měla.

15

20

Teď jsem tichý; harfa bezestrunná
zavěšená v kobce otců přešlých;
tichý, jak v zásvitu světů vzešlých
nade hroby noc je stříbrolunná.
Však co chová harfa v zpustlém klínu?
Kdo mi tajné její žely poví? –
Kdo vyřekne a kdo ustanoví,
co noc tichá v bledém tají stínu?

25

Větrík vzdechne v harfy lůno duté,
a ta, ač již struny žádné nemá,

30

zalká zvuky nezapomenuté!
Vzplanou noci zraky žalonosné,
štrou zemi kryje slza němá!! –
Či ne slza? – snad jen kapky rosné?